

„Ak som niečomu z lekárskej správy nerozumela, nalistovala som si to v knihách,“ vraví MARTINA.

Telo

O svojej chorobe

**MARTINA
GODÁNYIOVÁ (30)**

vravieva, že je ako svetová kríza. Reumatoidná artritída si totiž putuje v jej tele, kam chce.

Velakrát si myslela, že už bude len horšie, a strácala nádej. Teraz je to dobré. Veľa závisí aj od počasia, jeseň a jar sú pre Martinu ťažšie.

Mnohí si o reume myslia, že je to choroba starých ľudí. Je to však omyl. Reumu si zamienajú s artrózou, pri ktorej sa vekom či záťažou opotrebuje a zničia chrupavky a kĺby. Reumatoidná artritída si obeť podľa veku nevyberá.

Kamarát slovník

Pred jedenástimi rokmi to vyzeralo ako obyčajná chrípka, Martinu boleli kolená a kĺby rúk a cítila sa unavená. „Keď to trvalo asi trištvrte roka, už som vedela, že to nie je nijaká chrípka či únava. Doktorke sa to nepozdávalo a poslala ma k reumatológovi. Mala som veľké šťastie na lekárov,“ hovorí Martina, ktorej v devätnástich diagnostikovali reumatoidnú artritídu.

Najprv sa nedialo nič. Začala pravidelne brať lieky, bolesť nebola až taká hrozná, zvykla si. Ráno jej síce prekážali stuhnuté kĺby, ale zvládala to. Popri štúdiu angličtiny a estetiky v Nitre sa zahrabala do odbornej literatúry, takže vedela, že jej imunitný systém napadá vlastné kĺby. Kamarátom jej bol slovník cudzích slov a zdravotníctva. Stále si myslela, že to jednoducho prejde. Neprešlo.

plné bolesti

Živé riziko

Po škole sa vydala a cítila sa fajn. Lieky jej postupne vysadzovali. „Stále som to neriešila. Reuma nebola ani mojou priateľkou, ani nepriateľkou, prosto neexistovala. Cítila som iba mierne bolesti, ktoré sa stali súčasťou môjho života,“ pokračuje. S manželom sa vtedy rozhodli, že budú mať dieťa. „Prípadné komplikácie som neriešila. Ako sa hovorí, nevedomosť je niekedy dobrá vec. Ale keby som vedela, aké sú riziká, tak nad tým neskutočne rozmýšľam. Nezamýšľala som sa, čo môže reumatoidná artritída spraviť v tehotenstve. Asi rok a pol predtým som mala vysadené lieky, takže som to nekonzultovala s lekárom.

Malý MAXIM je pre mamu záchranným kolesom. Vďaka nemu zatiaľ nad chorobou vyhráva.

Keď človek niekedy zariskuje, tak to za to stojí, však?“ vraví.

Dolu vodou

Podarilo sa. Maxim sa narodil

v ôsmom mesiaci, v období keď vôbec nemala bolesti. Pri pôrode jej zistili betahemolytický streptokok a nastali aj iné komplikácie. „Maxovi začalo zlyhávať dý-

chanie, bol týždeň v inkubátore. Dlho som o tom nemohla rozprávať, vždy som sa rozplakala, ale nakoniec sa všetko skončilo dobre. Dostal sa z toho vďaka úžasným lekárom na detskom oddelení v novozámočkej nemocnici. Každý jeden krok mi vysvetlili. A po mesiaci sme už boli doma,“ spomína Martina. Vtedy sa jej stav zhoršil. Začali ju pobolievať kĺby, ale Maxim bol prvoradý. Brala to tak, že k lekárovi pôjde potom.

„Rapidne sa to začalo zhoršovať, keď mal malý tri roky. Najprv mi odišiel členok na nohe. Napučol tak, že som ju ledva ťahala za sebou. V noci som sa na posteli nevedela ani pohnúť. Celé telo ►

► bola jedna veľká bolesť,“ dodáva. Bolel každý pohyb a lieky proti bolesti nepomáhali, aj keby ich jedla na kilá. Vedela, že je zle. Najhoršie bolo, že nezaberala už ani pôvodná liečba, ktorú jej predtým úspešne vysadili. Reuma jej v členku doslova rozožrala chrupavku a začala napádať aj kĺb. Postupne odišli zápästia, koleno... Musela nechať svoju milovanú prácu, kam sa po materskej vrátila. Učila na gymnáziu v Nitre.

Je to sínusoida

Zachránili ju v piešťanskom Národnom ústave reumatických chorôb. „Keď ma doktorka videla a zistila, koľko mám rokov, povedala, že mám malé dieťa, mám pre koho žiť, takže sa musím z toho dostať. Max, ktorý bol dovtedy skoro stále so mnou, mi povedal: Maminka choď, aby si potom mohla so mnou behať,“ pokračuje v rozprávaní. Dali jej silné lieky, ktorých dávky pomaly znižovali, a podstúpila kryoterapiu,

„Dá sa to zvládnuť, kým ma to nenechá v posteli.“

piu, čo zabralo. Jej stav sa zlepšil, koleno odpuchlo. Okrem náročnej liečby musela cvičiť, pretože inak by jej stuhli kĺby. Bolelo to, ale vyplatilo sa.

Martina sa nevzdáva. Vraví, že plné zuby toho mala minulé leto, keď sa ráno zobudila a nevládala sa postaviť. Z postele ju musel zdvihnúť manžel, ale potom to vždy rozchodila. „Je to sínusoida, raz je človek hore, raz dole. Ale častejšie je dole. Kolkokrát som sa rozplakala, že nevládzem. A potom príde domov malý zo škôlky a je to lepšie. Pre reumatika je najlepšie, keď má pre koho žiť a pre čo fungovať. Max je naše slniečko,“ usmieva sa.

Posledný tromf

Tvrdí, že veľký vplyv na jej stav majú mäsité jedlá. Preto ich na istý čas úplne vynesla a zabralo to. A to kedysi tvrdila, že bez mäsa nevydrží. Okrem toho aj lieky

MARTINA má vo svojom manželovi ERNESTOVI veľkú oporu.

majú veľa negatívnych účinkov. „Skúšala som výživové doplnky. Kdesi som sa dočítala o omega-3 mastných kyselinách. Vyskúšala som to a pomohlo. Ale napríklad

zelený jačmeň mi nezabral, dokonca sa mi stav zhoršil. Zrejme je to individuálne,“ zdôrazňuje.

Starosti jej robia zápästia, kanvicu s vodou jednou rukou

nezdvihne. Je to však lepšie, veď pred rokom nedokázala chytiť do ruky ani pohár. Keď ich niekoľko rozbila, rozplakala sa. „Občas zasadiť tri kvetiny a mám dobrý pocit, že som pracovala v záhrade. Alebo nejaký petržlen. Naši mi hriadky dopredu pripravia, to by som sama nezvládla,“ chváli si rodinné zázemie. Nedávno si vybavila živnosť a učí naďalej angličtinu. Žiaci za ňou chodievajú domov. Budúcnosti sa nebojí, ak by sa jej stav zhoršil, nádejou je pre ňu biologická liečba. Je to jej posledný tromf.

DAN HIMIČ

FOTO: JOZEF BARAN

VIETE, ŽE...

- reumatoidná artritída môže okrem kĺbov napadnúť aj pľúca, cievy, srdce, periférne nervy či tkanivo oka. Pri nedostatočnej liečbe choroba opakovane prepukne.
- zápal sa však najčastejšie objavuje v kĺboch rúk a na prstoch. Na diagnostikovanie sa okrem laboratórnych testov robí aj RTG, magnetická rezonancia a ďalšie.
- ochorenie má štyri stupne, od zníženia sily svalov, postihnutia kĺbov viditeľného na RTG, cez ochabnutie svalstva až po kostné deformity a úplné stuhnutie kĺbu.